

Тринадцяте січня
*Козацьке минуле в повісті Володимира
Рутківського «Джури козака Швайки».*

Образи Санька, Грицика, Швайки та вовка Барвінка

У характері Володимира Рутківського (1937–2021) поєдналися польський гонор батька та козацька міць неньки. Його дитинство минуло в тих місцях, де бився славетний Наливайко і народився Морозенко. Війна, захоплення історією вплинули на вибір професії.

Твір «Джури козака Швайки» найвідоміший, про дивовижні пригоди Грицика та малого ворожбита Санька, невловимого Швайки (події 1487 р. — час, коли зародилося на наших землях козацьке плем'я, яке боронило свій край від татарських нападників).

Композиція. Повість складається з трьох частин:

1. «Втеча з рідного дому»
2. «На козацьких островах»
3. «Джури вирушають у дорогу»

Тема – зображення пригод дванадцятирічних хлопчиків Санька та Грицика у супроводі сміливого вивідника Швайки у період зародження козацтва і протистояння українців турецько-татарським набігам і сваволі польсько-литовських магнатів.

Ідея – уславлення патріотизму, дружби, вірності рідній землі, потреби захисту її кордонів, засудження зради.

Джу́ра, цю́ра або чу́ра — так називали в Україні в 16—18 ст. зброєносця, учня у козацької старшини (молодого хлопця). Первісно джура з перської означає «товариш».

Вітрик – кінь козака Пилипа Шайки.

Барвінок – вовк, вірний друг козака Швайки.

Саньків далекий родич і сусіда сухорукий дід **Кібчик**, козакував майже все своє життя. **Дід Кудьма** — старий характерник. Разом з дідом Кібчиком вони козакували колись під Каневом. **Пилип Швайка** — смілий козак, який отримав таке прізвисько, бо штрикав ординців, мов швайка (швайка – товсте шило у вигляді металевої голки, інструмент чоботаря). Швайка широкоплечий юнак, який має смагляве обличчя і чорні вуса, знає всі козацькі хитрощі, знається на травах і зброї; він мудрий, завбачливий, товариський, рішучий, відважний, невловимий. Пилип — кращий козацький вивідник землі переяславської (родом з Воронівки). Він знає мову і звичаї татар, має серед них вірних людей, звик покладатися лише на себе. Вірний товариш, турботливий і уважний до друзів, поважає старших козаків, дослухається до їхніх порад.

Санько	Грицик
12-річні хлопці з с. Воронівки, найліпші друзі	
«Йому взимку виповнилося 12 років... Шаблюкою володіє не гірше від інших хлопців (звісно, дерев'яною). І на коні, кажуть, непогано тримається. А ще... вміє подумки віддавати накази й прохання, ворожбит...»	Сирота (син Степана Кореня) «Ні хати, ні матері з батьком не лишилося. Ще з позаминулої осені, коли зненацька наскочили татари».
єдиний син у матері (сильної Мокрини), чоловіка якої вбили татари.	«пас за селом панські телиці..., та з нього ніколи не буде гарного пастуха, бо все йому треба кудись бігти, щось розізнавати. І якби не страшний бугай Петрик , котрий слухається лише Грицика — нізащо б йому не бути пастушком»
Хлопець дуже спокійний, добрий, мрійливий, розважливий, визнає першість друга, має талант характерника: уміє подумки віддавати накази й навіювати	«Гарний хлопець: мав найзіркіші у Воронівці очі і шаблю вміє тримати...». Він знає татарську мову, якої навчився від діда-пастуха Миколи (той був 5 років у татарському полоні). Моторний, гарячковитий, непосидючий, має зіркі очі,

прохання.	Грицик знав все геть про всіх, він був «всюдисуций», сміливий
-----------	---